

*Секція 3. Економіка та управління національним господарством,
соціалізація національних моделей економічних систем.*

Мельник В.В. к.е.н., доцент

*Уманський державний педагогічний
університету імені Павла Тичини
м. Умань, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНО-РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА І СОЦІАЛЬНО-РИНКОВОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ.

На сьогодні в Україні відсутній єдиний закон, який би визначав мету, принципи та основні засади соціальної політики. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» одним із векторів визначає проведення пенсійної реформи та реформу системи соціального захисту, проте дане реформування не приносить позитивних результатів і ніяким чином не покращує життя українців [8]. Навпаки, за версією Bloomberg, у 2017 році Україна увійшла в десятку найбідніших країн світу. Гірші від України справи лише у Венесуелі (перша сходинка), Південній Африці, Аргентині, Греції, Туреччині та Іспанії [9].

В соціал-демократичній моделі акцент робиться як на соціальний перерозподіл доходів через фіскальну політику, так і на зайнятість. Ця модель характеризується тим, що на ринку праці представлена велика частина населення, а ступінь зайнятості, в тому числі «штучної», ініційованої державою, досить висока. У консервативній моделі також основна увага приділяється зайнятості, а не соціальному перерозподілу [11].

Зарубіжний науковець В. Шелкль розуміє модель соціальної економіки як поєднання політичних норм та економічних функцій, що передусім інституційно забезпечує соціальна держава [4, с. 1], тобто автор пов'язує політичний та економічний складники у функціонуванні соціальної

економіки. Це не випадково, законодавча база визначає спрямування моделі соціальної економіки, а економіка є підґрунтям реалізації ефективної соціальної політики.

Японський науковець А. Курімото пов'язує модель соціальної економіки з функціонуванням соціального підприємництва. Автор описує соціальну модель як розміщення людини та її потреб у центрі економічної діяльності шляхом пропозиції альтернатив, заснованих на компромісі підприємництва та солідарності [2, с. 219]. Соціальна економіка у такому разі перетворює соціальне підприємництво на ключового глобального актора, а до самої соціальної економіки належить лише частина економіки – соціальний сектор. Схожою є думка європейського науковця Н.М. Міхалаша, який стверджує, що останнім часом у центрі соціальної економіки є підприємництво, якому надається всебічне консультування для забезпечення соціальності [3, с. 126]. Причому спрямування моделі соціальної економіки розглядається як скорочення бідності та залежності населення від соціальної допомоги та дотацій.

На відміну від інших регіонів світу в європейській науковій думці все частіше зустрічається поняття «європейська соціальна модель» або «європейська модель соціальної економіки» як певний перспективний та актуальний напрям розвитку Євросоюзу [1; 4; 5]. Активна соціальна орієнтованість ЄС розпочалася з 80-х років ХХ ст., коли голова Єврокомісії Жак Делор під час реформування діяльності Євросоюзу надав значну роль соціальним цінностям. Якщо до того часу євроінтеграція ґрунтувалася лише на економічних інтересах, то з 1980-х років соціальний розвиток теж отримав велике значення у розбудові єдиної Європи. Європейська соціальна модель – «соціальний ідеал майбутнього в трактуванні ЄС» [10, с. 88], до нього треба прагнути всім країнам – членам ЄС, спираючись на соціальні ідеї та цінності європейських країн.

Таким чином, європейська модель соціальної економіки є орієнтиром для забезпечення добробуту людей та стійкого соціального розвитку в країнах

ЄС. Більше того, спільна європейська соціальна модель ураховує подальший процес розширення Європейського Союзу [1, с. 219]. На нашу думку, за такого підходу розкривається практична реалізація описаної нами теоретичної моделі соціальної економіки. На теренах ЄС удається реалізовувати постулати соціальної моделі, оскільки інтеграційні процеси, що відбуваються, проникають в усі сфери життя суспільства, у тому числі і в соціальний сектор [7, с. 263]. Більше того, європейська соціальна модель як взірець соціальної економіки для всіх країн – членів ЄС є на перспективу образом глобальної моделі соціальної економіки, до якої треба спрямовувати зусилля всіх країн світової спільноти.

Для цього основними характеристиками нової моделі соціальної політики України мають стати: скорочення бідності та зміцнення позицій та ролі середнього класу; зміцнення конкурентоспроможності національної економіки на засадах інноваційної моделі розвитку і реалізація ефективної державної антикорупційної політики; випереджальне зростання рівня доходів громадян порівняно з інфляцією; скорочення фінансово незабезпечених пілг; збільшення рівня зайнятості населення та запобігання втраті кваліфікованих кадрів; поліпшення соціальної мобільності; поширення волонтерського руху [6, с. 210].

Література:

1. Ebner A. The intellectual foundations of the social market economy / A. Ebner // Journal of Economic Studies. – 2006. – Vol. 33. – № 3. – P. 206-223. – doi.org/10.1108/01443580610680464.
2. Kurimoto A. The social economy and health services: the case of Japanese health co-ops / A. Kurimoto // The social economy. A global alternative. – Paris : Éditions Charles Léopold Mayer, 2007. – P. 211-226.
3. Michalache N.M. Practices and traditional social economy models/ N.M. Michalache // Journal of social economy. – 2015. – Vol. V. – № 1. – P. 122-129.
4. Schelkle W. Can there be a European Social Model? / W. Schelkle// presented paper in CIDEL conference: 'Law and Democracy in Europe's Post-National Constellation', 22-24 September 2005. – P. 1-23.

5. Джавадова С.А. Европейская социальная модель в новом социальном измерении / С.А. Джавадова, В. Д. Гончарова // Экономический журнал. – 2009. – № 2(16). – С. 143-150.
6. Михненко А. Світові моделі соціальної політики: уроки для України / А.Михненко, Н. Щур // Вісник НАДУ: соціальна і гуманітарна політика. – С. 209-227.
7. Сімахова А.О. Аналіз впливу зовнішньоекономічних чинників на добробут населення України в умовах світових інтеграційних процесів / А.О. Сімахова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2016. – № 3. – С. 263-271.
8. Стратегія сталого розвитку «Україна 2020» / Указ Президента України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>
9. Україна увійшла до десятки найбідніших країн світу за версією Bloomberg / ТСН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://tsn.ua/groshi/ukrayina-uviyshla-v-desyatku-naybidnishih-krayini-svitu-zaversiyeyu-bloomberg-890300.html>
10. Ткач О.І. Перспективи становлення європейської соціальної моделі: досвід для України / О.І. Ткач // Вісник КНУ (Філософія. Політологія). – 2013. – № 4(114). – С. 88-91.
11. Трунін С.Н. Економіка праці: підручник / С.Н. Трунін // Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kniga.scienceontheweb.net/struktura-politika-dohodov-ryinochnoy-23655.html>